

28.5.2018

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖLLE

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALAN ERÄIDEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYÄ KOSKEVIEN SÄÄNNÖSTEN MUUTTAMINEN (TEM/830/03.01.01/2018)

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry:ltä (*jäljempänä MaRa*) lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeksi työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan eräiden henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten muuttamisesta.

MaRa kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu asiasta siltä osin kuin se koskee majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annettuun lakiin tehtäviä muutosehdotuksia.

Laki majoitus- ja ravitsemistoiminnasta

Luonnoksen mukaan esityksen tavoitteena on tehdä yleisestä tietosuojasetuksesta ja kansallisen henkilötietojen suojaa koskevan lainsäädännön muutoksista välttämättömät muutokset eräisiin työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan henkilötietojen käsittelyä koskeviin lakeihin, joiden osalta muutoksia ei tehdä muussa yhteydessä.

Majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi 1, 7, 8 ja 13 § osalta. Säännöksiin esitetään tehtäväksi käytännössä pelkästään teknisiä muutoksia poistamalla viittaukset henkilötietolakiin.

MaRa esittää, että lakiin tehdään muutoksia matkustajatietojen säilytysaikaan (8 § 2 momentti) ja että 7 §:n perusteluja täsmennetään asiakaspalveluun ja suoramarkkinointiin käytettävien tietojen osalta. Myös lain soveltamisalaan koskevaan pykälään tulisi lisätä eduskunnan käsiteltävänä oleva tietosuojalaki.

Matkustajatietojen säilytysaika

Lakiehdotuksen mukaan matkustajailmoitusten pakollinen yhden vuoden säilytysaika laskettaisiin nykylakia vastaavasti matkustajailmoituksen allekirjoituspäivästä. Matkustajarekisteriin merkityt tiedot pitäisi vastaavalla

tavalla poistaa yhden vuoden ajan niiden merkitsemisestä. Yhden vuoden määräaika ei sovellettaisi asiakaspalveluun ja suoramarkkinointiin käytettäviin tietoihin nykylakia vastaavasti.

Nykymalli aiheuttaa majoitusliikkeille paljon turhaa hallinnollista taakkaa ja kustannuksia. Majoitusliikkeiden on toimitettava paperisia matkustajailmoituksia jatkuvasti ja useita kertoja kuukaudessa hävitettäväksi. Tästä syntyy useita kertaluonteisia kustannuksia niin henkilökunnan käytön osalta kuin tietoturvalisistä hävittämisprosessista. Moni majoitusliike pitää matkustajatiedoista myös sähköistä matkustajarekisteriä, jolloin majoitusliikkeen pitää huolehtia toimenpiteistä, joilla varmistetaan, että rekisteristä poistuu moneen kertaan vuodessa matkustajatietoja. Jos lakia lukee tarkasti sanamuodon mukaan, majoitusliikkeen pitäisi hävittää eri aikaan merkittyjä matkustajatietoja jatkuvasti.

MaRa esittää, että lakia muutettaisiin säilytysajan osalta niin, että yhden vuoden lakimääräinen säilytysaika laskettaisiin aina sen kalenterivuoden päättymisestä lukien, jonka aikana matkustajailmoitus on allekirjoitettu. Sähköisessä matkustajarekisterissä puolestaan säilytettäisiin matkustajatiedot yhden vuoden ajan sen kalenterivuoden päättymisestä, jona matkustajatieto on matkustajarekisteriin merkitty.

Esitetty muutos mahdollistaisi sen, että majoitusliike voi samalla kertaa toimittaa hävitettäväksi kaikki kalenterivuoden aikana kertyneet matkustajailmoitukset. Matkustajarekisterin puolella majoitusliike voisi määrittämään ohjelmistoon selkeän kriteerin tietojen poistamiselle. Yhdellä kertaa voisi poistaa kaikki matkustajarekisterissä olevat matkustajatiedot, jotka on merkitty rekisteriin saman vuonna.

MaRan esittämä malli vastaa yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa (*turvapalvelulaki*) omaksuttua mallia. Vartijoiden ja järjestyksenvalvojen laatimien tapahtumailmoitusten säilytysaika lasketaan aina kalenterivuoden päättymisestä lukien (8 § 2 momentti ja 33 § 2 momentti). Turvapalvelulaissa on myös määritetty täsmällinen ja riittävä aika, jonka kuluessa tiedot tulee toimittaa hävitettäväksi (yksi kuukausi). Samanlainen kalenterivuoden päättymiseen perustuva säilytysajan kriteeri koskee myös kirjanpitolain mukaista tositteiden säilytysaika (KPL 10 § 2 momentti).

Edellä todetun perusteella MaRa esittää, että majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 8 § 3 momenttia tarkistettaisiin säilytysajan ja tietojen hävittämisen osalta seuraavaksi:

”Majoitustoiminnan harjoittajan säilytettävä matkustajailmoitukset ja -tiedot yhden vuoden ajan niiden allekirjoituspäivän kalenterivuoden päättymisen jälkeen, minkä jälkeen ne on viipymättä ja viimeistään kuukauden kuluessa hävitettävä. Matkustajarekisterissä olevat matkustajatiedot on säilytettävä yhden vuoden ajan niiden merkitsemispäivän kalenterivuoden päättymisen jälkeen, minkä jälkeen ne on vii-

pymättä ja viimeistään kuukauden kuluessa hävitettävä. Yhden vuoden määräaikaa ei sovelleta asiakaspalveluun ja suoramarkkinointiin käytettäviin tietoihin.”

Majoitusliikkeiden liiketoiminnan, palvelujen markkinoinnin ja asiakaspalvelun kannalta on tarpeellista, että matkustajatietoja voidaan käyttää myös asiakaspalveluun ja suoramarkkinointiin ja että matkustajatietoja ei ole lain nojalla hävitettävä vuoden määräajassa siinä tapauksessa, että tietoja käytetään myös näihin tarkoituksiin. Tietojen poistamisen osalta noudatetaan tällöin tietosuoja-asetuksen sääntelyä, joka antaa rekisteröidylle mahdollisuuden vastustaa tietojensa käyttöä esimerkiksi suoramarkkinointiin.

Matkustajailmoitusten käyttäminen asiakaspalveluun ja suoramarkkinointiin

Majoitusliikkeen on lakiin perustuen käsiteltävä matkustajatietoja, jolloin käsittely perustuu tietosuoja-asetuksen 6.1 artiklan c-kohtaan (käsittelyä on suoritettava lakisääteiden tehtävän suorittamiseksi). Majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain nojalla matkustajatietoja ja matkustajarekisteriä käytetään yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi sekä rikosten ennalta estämiseksi ja selvittämiseksi sekä tilastojen laatimiseen. Lain 8 – 9 §:ssä on puolestaan säännökset mille viranomaisille ja mihin tarkoitukseen tietoja voidaan luovuttaa.

Lakiehdotuksen mukaan matkustajatietoja voitaisiin käyttää nykyllä vastaavasti myös asiakaspalveluun ja markkinointiin (7 § 1 momentti). Säännös on sopusoinnussa tietosuoja-asetuksen sääntelyn kanssa. MaRa pitää säännöstä kannatettavana.

Lakiehdotuksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todettu rekisteröidyn oikeus vastustaa tietojensa käsittelyä suoramarkkinointitarkoituksiin vastaa tietosuoja-asetuksen artikloja ja sen resitaaleissa todettua. **Yksityiskohtaisia perusteluja tulisi kuitenkin täsmentää siltä osin kuin matkustajatietoja käytetään asiakaspalveluun.** Matkustajatietoja käytetään tällöin matkustajan palvelemiseen eri tavoin tämän majoituksen aikana.

Matkustajatietojen käyttö asiakaspalveluun voidaan katsoa tapahtuvan rekisterinpitäjän oikeutetun edun nojalla (6.1 artikla f – kohta). Tietosuoja-asetuksen resitaalin nojalla oikeutettu etu voi olla olemassa esimerkiksi silloin kun rekisteröidyn ja rekisterinpitäjän välillä on merkityksellinen ja asianmukainen suhde, kuten että rekisteröity on rekisterinpitäjän asiakas tai tämän palveluksessa. Kun henkilötietoja käsitellään rekisterinpitäjän oikeutetun edun nojalla ja muuhun tarkoitukseen kuin suoramarkkinointiin, kuten esimerkiksi asiakaspalveluun, niin tietosuoja-asetuksen nojalla rekisteröity voi vastustaa tietojensa käsittelyä henkilökohtaiseen erityiseen tilanteeseensa liittyvällä perusteella. Vastustusoikeus ei ole samalla tavalla ehdoton kuin suoramarkkinoinnin kohdalla. Vastustusoikeutta käytettäessä rekisteröidyn tulisi yksilöidä henkilökohtainen erityiseen tilanteeseen liittyvä syy, miksi hän vastustaa henkilötietojen käsittelyä esimerkiksi asiakaspalveluun.

Luonnoksen perustelut voivat antaa harhaanjohtavan kuvan, että rekisteröidyn vastustusoikeus tietojen asiakaspalvelu - käytön osalta olisi sama kuin mikä se on suoramarkkinoinnin kohdalla, mistä syystä perustelua tulisi täydentää.

Vakiintunut käytäntö on, että majoittujalle on annettu mahdollisuus majoitusliikkeelle annettavassa matkustajailmoituksessa kieltää tietojensa käyttö suoramarkkinointiin ja asiakaspalveluun samassa kohdassa lomaketta. Tämä voi olla kuitenkin matkustajan kannalta epätoivottava tilanne, koska matkustaja saattaa haluta kieltää suoramarkkinoinnin mutta haluaa, että matkustajatietoja voidaan käyttää asiakaspalveluun.

Edellä todetun perusteella matkustajailmoituksessa voisi olla jatkossa erilliset kohdat, johon majoittuja voi merkitä, että hän kieltää tietojensa käsittelyn suoramarkkinointiin ja/tai asiakaspalveluun. Majoitusliike voisi myös itse päättää, että nämä ovat samassa kohdassa nykykäytännön mukaisesti.

Eri vaihtoehdot (matkustajailmoituslomakkeessa):

Molemmat käyttötarkoitukset samassa kohdassa

[] Matkustajailmoituksen tietoja ei saa käyttää suoramarkkinointiin ja asiakaspalveluun

Käyttötarkoitukset erillisissä kohdissa

[] Matkustajailmoituksen tietoja ei saa käyttää suoramarkkinointiin

[] Matkustajailmoituksen tietoja ei saa käyttää asiakaspalveluun

Asiakaspalvelukäytön osalta majoitusliikkeellä on tietosuoja-asetuksen nojalla kuitenkin oikeus tarvittaessa pyytää majoittujaa perustelemaan, miksi hänen matkustajatietoja ei voi käyttää asiakaspalveluun (tietosuoja-asetuksen 21.1 artiklassa säädetään vastustusoikeudesta, joka perustuu rekisteröidyn henkilökohtaiseen erityiseen tilanteeseen).

MaRa toteaa selvyyden vuoksi, että majoitustiedoissa on kyse ainoastaan niistä tiedoista, jotka matkustaja tai ryhmämatkankohdalla ryhmämatkajohtaja antaa majoitusliikkeelle matkustajailmoituksessa ja jonka matkustaja tai ryhmämatkajohtaja vahvistaa allekirjoituksellaan. Majoitusliikkeet käsittelevät asiakkaistaan kuitenkin myös muita tietoja kuin matkustajatietoja. Tällaisia asiakastietoja saadaan esimerkiksi majoitushuonetta varattaessa tai kun asiakas ostaa ja käyttää palveluita majoitusliikkeessä. Majoitusliike käsittelee asiakastietoja etukäteen määrittelemiinsä käyttötarkoituksiin. Asiakastietojen käsittelyperusteena voi olla rekisterinpitäjän oikeutettu etu (rekisterinpitäjän ja rekisteröidyn välinen asiakkuussuhde) ja/tai rekisterinpitäjän ja rekisteröidyn välinen sopimus (tietojen käsittely on tarpeen re-

kisterinpitäjän ja rekisteröidyn välisen sopimuksen täytäntöönpanemiseksi). Asiakastietojen käsittely voidaan perustaa myös rekisteröidyn antamaan suostumukseen. Majoitusliikkeillä on majoittuvista asiakkaistaan sekä matkustajailmoituksessa ilmoitettuja ja sähköiseen matkustajarekisteriin merkittyjä matkustajatietoja että normaaleja asiakastietoja.

Lain soveltamisalaa koskeva säännös

Pykälän 4 momentin viittaus henkilötietolakiin ehdotetaan poistettavaksi, jolloin säännös olisi seuraavanlainen: *”Henkilötietojen salassapitoon, luovuttamiseen ja muuhun käsittelyyn sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999), jollei tässä laissa toisin säädetä”*

MaRa katsoo, että säännöksen tulisi lisätä eduskunnan käsittelyssä oleva tietosuojalaki (HE 9/2018 v), koska kyseisessä lakiehdotuksessa säännellään henkilötietojen käsittelystä, joka tulee soveltuvin osin huomioida myös matkustajatietoja käsiteltäessä. Soveltuvia säännöksiä on esimerkiksi 29 §, jossa säädetään henkilötunnuksen käsittelystä (”henkilötunnusta ei tule merkitä tarpeettomasti henkilörekisterin perusteella tulos-tettuihin tai laadittuihin asiakirjoihin) sekä vaitiolovelvollisuutta koskeva säännös (35 §).

1 § 4 momentti: *”Henkilötietojen salassapitoon, luovuttamiseen ja muuhun käsittelyyn sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) ja soveltuvin osin tietosuojalakia (xxxx/xxxx), jollei tässä laissa toisin säädetä.”*

Lisätietoja antaa lakimies Kai Massa, 09 – 6220 2047, kai.massa@mara.fi

Kunnioittavasti,

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry

Timo Lappi
toimitusjohtaja

Veli-Matti Aittoniemi
varatoimitusjohtaja

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry on matkailu-, ravintola- ja vapaa-ajan palvelualojen elinkeino- ja työmarkkinajärjestö. MaRa edustaa hotelleja, kylpylöitä ja kuntoutumiskeskuksia, viikko-osakeyrityksiä, leirintäalueita, kongressi- ja tapahtumatoimialan yrityksiä, ravintoloita, catering-yrityksiä, eines- ja valmistus-keittiöitä, kahviloita, pubeja, yökerhoja, liikenneasemia, huvi-, teema- ja elämyspuistoja, keilahalleja, festivaaleja ja konserttitapahtumia, ohjelmapalveluyrityksiä, luontomatkailuyrityksiä, hiihtokeskuksia sekä matkailun markkinointi- ja välityspalveluita tarjoavia yrityksiä. MaRassa on 2 700 jäsentä, joilla on 7 000 toimipaikkaa. MaRan jäsenyritykset työllistävät noin 70 000 henkilöä.